

# El virrei Bonet de Malagasca i una princesa asteca al Pirineu

Autor: Ramon Farré
Data de publicació: 11-05-2026

**L'estudiós reusenc de la Simbologia Ramon Farré analitza, en aquest article, els enigmàtics casos del virrei Bonet de la Sénia a Madagascar i de Joan de Grau i Ribó, baró de Toloriu, i Xipaguazin, filla de l'emperador Moctezuma II.**

1.- El misteri del rei Bonet: de la Sénia a les corts de l'Índic.

Placa de la casa del rei Bonet a La Sénia.

La història de Josep Gabriel Francesc Bonet i Vidal sembla extreta d'una novel·la. Nascut a la Sénia el 30 de març de 1706, en ple convuls segle XVIII, la seva vida va transcórrer lluny de les oliveres del Montsià. Bonet no va ser un emigrant qualsevol; la tradició —alimentada per investigacions en arxius parroquials i el llegat oral del sud de Catalunya— ens parla d'un home que va aconseguir escalar fins al cim del poder a l'illa de Madagascar, l'antiga "Malagasca".

Segons el relat que ha perviscut a la Sénia, Bonet va servir a les flotes colonials i va acabar integrant-se en la complexa política de l'illa africana. Es diu que la seva habilitat estratègica el va portar a ser nomenat virrei o alt dignatari sota la monarquia local. Al seu retorn al poble, la seva figura va esdevenir mítica: es movia en una llitera portada per servents i feia gala d'una riquesa que trencava l'estètica austera de la vida rural catalana de l'època.

Però el que realment va convertir Bonet en una obsessió col·lectiva va ser la seva herència. Durant el segle XIX i principis del XX, es va estendre el rumor que el virrei havia dipositat una fortuna incalculable en bancs de Londres. Això

va desencadenar una febre burocràtica sense precedents: milers de persones amb el cognom Bonet d'arreu de Catalunya, València i les Balears van començar a remenar arxius per demostrar el seu parentiu amb "el Rei de la Sénia". Advocats de tota mena van fer fortuna prometent el cobrament d'uns diners que, oficialment, mai no van aparèixer i que van deixar com a únic rastre físic el casal de Cal Rei Bonet a la Sénia i el record d'un home que va regnar en selves llunyanes.

2.- Joan de Grau i Xipaguazin: el llinatge de Moctezuma sota el fred de Toloriu.

Placa del poble de Toloriu a l'església sobre la princesa Xipaguari i el seu marit Joan Grau i Ribó.

Mentre un català governava a l'Índic, un altre noble, segles abans, portava el cor de l'Imperi Mexicà cap als cims del Pirineu. Joan de Grau i Ribó, baró de Toloriu, va ser un dels capitans que va acompanyar Hernán Cortés en la caiguda de Tenochtitlán. Però, a diferència d'altres conqueridors que només buscaven or, Grau va tornar a la seva petita baronia de l'Alt Urgell acompanyat de Xipaguazin, filla de l'emperador Moctezuma II.

Xipaguazin, que en batejar-se va prendre el nom de Maria, va passar de la sofisticació de la cort asteca al silenci de la Casa Vima, una masia fortificada prop de Toloriu. La llegenda diu que la princesa no va venir sola: va portar amb ella un seguici de servidors indígenes i, el més important, el "Tresor de Moctezuma". Segons els relats locals, aquest tresor (compost per or i joies que havien sobreviscut a la "Noche Triste") va ser amagat en algun punt entre Toloriu i el Quer Foradat per protegir-lo de la cobdícia de la Corona espanyola.

La vida de la princesa al Pirineu va ser curta; va morir el 10 de gener de 1537, suposadament víctima de la malenconia i d'un clima que li resultava hostil. Però aquí no acaba la història. El seu fill, Joan Pere de Grau-Moctezuma, va encetar una dinastia de "mestissos reials" que van mantenir les seves pretensions nobiliàries durant generacions.

Aquest relat va agafar un gir dantesc al segle XX amb l'aparició de Guillem Grau i Rifé. Aquest personatge es va autoproclamar "Príncep Guillermo III de Grau-Moctezuma" i, fent ús de documents falsificats amb una traça sorprenent, va vendre títols de cavalleria, va recaptar fons per a la seva causa imperial i va arribar a enganyar institucions i particulars amb la promesa de recuperar l'herència asteca amagada als Pirineus. Entre la realitat històrica de la filla de l'emperador i el frau del segle XX, Toloriu roman com un dels llocs més enigmàtics de la geografia catalana.

Ramon Farré

Bibliografia

- El llegat indià a les comarques de Tarragona. Autoria: Casas, P. (Direcció) / Merchán, M. (Direcció) Editorial: Diputació de Tarragona ISBN: 978-84-15264-27-9 Any d'edició: 2014 Pàgines: 132 Col·lecció: Difusió cultural, 17: https://llibreria.diba.cat/cat/llibre/llegat-india-a-les-comarques-de-tarragona-el_54994

- El legado del Virrey de Madagascar, de Valentí Roca: https://www.amazon.es/Legado-Virrey-Madagascar-Valenti-Roca/dp/8440633130

- La serpent de plomes, de Núria Pradas. Editorial Cruïlla, 2002.

- Extrañas historias de un periodista, de José Mª Armengou Marsans: https://www.amazon.es/Extra%C3%B1as-historias-periodista-Armengou-Marsans/dp/B00E1FSCUK